

Δὲ γνωρίζω ἀπὸ θρησκείας,
Δὲ μονιάζω μὲ θεούς,
Γνωριμιά μου ἐσὺ καὶ πίστη
Πῆρα ἀράδα τὸν ναούς,

Γύνωσα τὸ εἰκονοστάσι
Βέβηλα καὶ τὸ βωμό,
Δείψαν ἄγρια, τίμια Εὐλά,
Κάθε πρόσφορο ἱερό,

Δισκοπότηρα, λαμπάδες,
Μοσκολίβανα, μὲ μιᾶς
Ὅλα σᾶρξιζα, σὰν ἄνθια,
Γιὰ νὰ τὰ πατῶς!

...Εἶπα, κι ἄκουσες, καὶ γέρνεις...
Τρισσαλλοιά μου! τρισσαλλοιά!
Στὸ σκολεῖο τῆς ἀγκαλιᾶς σου
Μ' ὅλα τὰ φιλιά!

Περδικόστηθη Τσιγγάνα,
Ὅ μινεῦτρα ποῦ μιλεῖς
Τὰ μεσάνυχτα πρὸς τᾶστρα
Γλῶσσα προσταγῆς!

Στὰ μεσιὰ τὰ νικηφόρα
Στήθια σου ἠδὲ μοναχὰ
Τῆς γυναίκας τὴν ἀπάτη
Καὶ τῆς σάρκας τὴ σκληριά,

Κι ἀχαμνὴ πλανεύτρα ἀγάπη
Κ' ἓνα ἀρρωστημένο φῶς
Καὶ τὸ λίγωμα ποῦ λύνει
Τὸ κορμὶ τοῦ καθενός.

Κι ἂν γρικῶσα νὰ σαλεύῃ
Κάπου κάτω σὰ φτερό,
Με τὰντρίκια σου τὰ χέρια
Σύντριψες καὶ τὸ φτερό.

Ὅ ποῦ ἀγνάντια καὶ μακρὰ μου
Τὰ μεσάνυχτα μιλεῖς
Πρὸς τᾶστέρια, πρὸς τὰ πάντα
Γλῶσσα προσταγῆς,

Κι ὄντας μέσ' στὴν ἀγκαλιά σου
Σφιγχοκλής με ἐρωτική,

Ὅ γυναῖκα ἐσὺ σὰν δίδες,
Ψεύτρα, σκλάβρα, ποιά εἶσ' ἐσύ;

Ὅ, τι ἂν εἶσαι, δὲν πεθαίνω,
Πέφτω ἐδῶ καὶ βγαίνω ἄλλου,
Καὶ τὸ μνήμα ἔχει γιὰ μένα
Πόρτα λυτρωμοῦ.

1899, 1905

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Η ΠΡΟΚΟΠΗ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ *

Πολλοὶ γράφουν καὶ πολλὰ γράφονται στὴ φιλολογία τοῦ κόσμου· πολλές ἰδέες περαστικές, παραπολλές γνώμες σφαλμένες, μερικὲς ἀληθινές καὶ πότε καὶ πότε ἓνα ὠραῖο ἔργο.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου, Θάμος, κατὰ τὸ ρητὸ τοῦ Πλάτωνα (Φαῖδρος κεφ. 49), μέσα στὴ βαθεῖα ἀρχαιότητα φαντάζονταν μὲ φόβο, τί μεγάλη βλάβη θὰ φέρῃ στὴν ἀθρωπότητα τὸ γράψιμο, ἀδυνατίζοντας τὸ μνημονικὸ τῆς, ξεσυνεθίζοντας τὴν ἀπὸ τὸ νὰ σκέφτονται οἱ ἴδιοι οἱ ἄνθρωποι καὶ μαθαίνοντας τοὺς μάλλον μὲ ὅ,τι ἄλλοι στοχάζονται γιὰ τὴ γνώση παρὰ μὲ τὴν ἴδια τὴ γνώση.

Σ' ἐμᾶς, ὅπως πρέπει γράφουμε ἄκριτὰ λίγο, μὰ ὅσο γράφουν ὅπωςδὴποτε, καὶ μπορεῖ νὰ μὴ τῷ-θῇ κανεὶς περιττὸ νὰ ρωτῆζουμε γενικώτερα· γιατί γράφουμε;

Γράφουμε γιὰ νὰ σκορπίζουμε μιὰ ἰδέα μακρύτερα παρ' ὅσο τὴ φέρνουν οἱ λέξεις. Οἱ λέξεις δὲν τραβοῦνε μακριά, οὔτε σὲ καιρὸ οὔτε σὲ χῶρο. Εἰπωμένη τώρα, σθῆται ὕστερα, ἀκουσμένη ἐδῶ, χάνεται καί. Καμιά φορὰ τὴν πιάνει ἐκεῖνος ποὺ τὰκούει καὶ τὴ βάνει στὸ νοῦ του, τὴ φέρνει μαλιστα ἀπὸ τόπο σὲ τόπο. Μὰ πάντα δὲν εἶναι πικὴ ἡ λέξη τοῦ πρώτου· ἡ ἀνάμνηση δὲν ἔχει πίστη· ἡ λέξη ποὺ τὴ φέρνει ἄλλος, δὲν εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ ρήτορα, παρὰ ἡ φωνὴ ἐκεῖνου ποὺ τὸ παραδίδει.

Γιὰ τοῦτο, ὁ περαστικὸς φτόγγος πασιζεῖ νὰ μεταμορφῶνεται σὲ στάσιμον γραμμικόν, καὶ ἡ ἰδέα ἔτσι ἐνσχυρμένη βγαίνει ἀπὸ τὰ σύνορα τοῦ χώρου καὶ

(*) Ἄρθρο τοῦ Ρουμάνου καθηγητῆ Titu Maiorescu, μεταφρασμένο Ῥωμαῖκα ἀπὸ τὸν κ. Karl Dieterich.

τοῦ καιροῦ καὶ πολεμάει νὰ διαπεράσῃ τὴν ἔκτασιν τῶν τόπων καὶ τὸ μέλλον τῶν καιρῶν.

Μὰ ποιὲς ἰδέες ἀξίζουν αὐτὴ τὴ μεταμόρφωση; Ποιὸ αἶσθημα μπορεῖ νὰ εἶναι προωρισμένο νὰ βγῇ ἀποπέρα ἀπὸ τὰ σύνορα τὰ πιδ φυτικά στὴν ἀπλὴ φωνὴ καὶ νὰ διασκορπιστῇ ἀνάμεσα σ' ὅλακερὸ λαόν, ἴσως σ' ὅλον τὸν κόσμον, ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ;

Μόνον ἐκεῖνες οἱ ἰδέες καὶ ἐκεῖνα τὰ αἰσθήματα, ποὺ μὲ τὸ περιεχόμενό τους καὶ ἀπὸ τὴν ἴδια τους πηγὴ ἐσηκώθηκαν παραπέρα ἀπὸ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀτόμου καὶ βρῆκαν στὸ κεφάλι τοῦ γονιοῦ τους τὴν πληθώρα ἐκείνη τῆς σύλληψης ποὺ τοὺς δίνουν ἀξία παγκόσμια.

Ὅτε ὁ σκοπὸς νὰ φτάσῃ σ' ἓνα ἀτομικὸ συμφέρον μὲ τὸ γράψιμο, οὔτε ἡ ματαιοδοξία νὰ βλέπῃς τὸν ἑαυτὸ σου περασμένο ἀνάμεσα στοὺς συγγραφικούς, οὔτε ἡ φιλοδοξία νὰ ξεπεράσῃ τοὺς ἄλλους—αὐτὰ τὰ προσωπικὰ συμφέροντα δὲ σοῦ δίνουν τὸ δικαίωμα νὰ μπῇς στὴ φιλολογία, παρὰ μόνον ὁ ἐνθουσιασμός ὁ ἀπρόσωπος γιὰ κείνο ποὺ ξέρεις πῶς εἶναι ἀληθινὸ στὸ νοῦ σου, καὶ γιὰ κείνο ποὺ νοιώθεις πῶς εἶναι ὠραῖο στὴ φαντασία σου· μόνον τοῦτο βάζει στὸ μέτωπό σου τὸ σημεῖον τῶν διαλεγμένων. Καὶ ἂν ἓνας νέος πῶχει μεγαλὸ καὶ καρδιά, μὰ ποὺ ἀμφισβallest ἀλόγη γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, θὰ μᾶς ρωτῆξῃ, «Ἀπὸ ποῦ νὰ γνωρίσῃ κανεὶς, ἂν εἶμαι καὶ ἐγὼ ἀπὸ τοὺς διαλεγμένους;» ὅποτε θὰ τοῦ ἀπαντήσω ἐπαναλαμβάνοντας ἓνα ἀπορισμὸν ποὺ τὸν ἔλεγον ἄλλοτε· «Ἐκεῖνος ἔχει τὸν ἀπορισμὸν, ποὺ σὲ σιγμῇ τῆς ἐργασίας ξεχάει τὸν ἑαυτὸ του».

Γιατί, ἐκεῖνο ποὺ ἀποδίδει τέτοιους ἀνθρώπους ἄλλως τε ἐξυπνοὺς, νὰ βλέπουν καλὰ, νὰ σκέφτονται ἀληθινὰ καὶ νὰ γράφουν ὠραῖα, καὶ ἐκεῖνο ποὺ τοὺς ἀναγκάζει νὰ μένουν ἡδένα μέτριοι, εἶναι ἴσια ἴσια ὁ περιορισμὸς στὴν προσωπικότητά τους μὲ συμφέρον ἀποκλειστικὰ ἀτομικόν. «Διὰ μέσον τῆς καταχρῆς τοῦ ἐγωῦσμου δὲν περνᾷ τὸ φῶς τῆς ἀλήθειας μήτε ἡ ζέση τοῦ ὠραίου». Ἔτσι λοιπὸν ὁ ἀπρόσωπος ἐνθουσιασμός—ἰδοὺ τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῶν διαλεγμένων!

Ἄν βάλουμε κτὸ τὸ μέτρο, θὰ δεῖμα, πῶς τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς καθημερινῆς φιλολογίας οὔτε ἀξίζει νὰ ὑπάρχῃ οὔτε μπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ. Κι ἂν φαίνεται νὰ γίνῃ, σήμερα κύριο θὰ δῇς, πῶς δὲν εἶναι καὶ μένει σὰν νὰ μὴν ἦταν ποτέ.

Ἄς στενέψουμε λοιπὸν τὸν κύκλον τῆς διατριβῆς μας στὴ φιλολογία μὲ τὴν ξεχωριστὴν ἐννοία τῆς λέ-

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

44. Τίτις λοιπὸν καὶ οἱ Κορθινοί. Κι' οἱ Ἀθηναῖοι ὅταν τοὺς ἄκουσαν καὶ τοὺς διό, ἀφοῦ μάλιστα ἔγινε καὶ διὸ φορὲς συντυχία, στὴν πρὶν ἴσως προτίμησαν καλότερα τῶν Κορθινῶν τὰ λόγια, στὴ δέφτερη ὅμως ἀλλάξαν γνώμη, νὰ μὴ κλείσουνε συμμαχία ἀπόλυτη μὲ τοὺς Κερκυραίους, ὥστε νὰ θεωροῦν τοὺς ἴδιους ὄχτροὺς καὶ φίλους—γιατί ἂν τοὺς προσκαλοῦσαν οἱ Κερκυραῖοι νὰ χτυπήσῃ ὁ Ἀττικὸς στόλος μαζὶ τοὺς τὴν Κόρβο, θὰν τοὺς χαλνοῦσαν οἱ ὅρκοι τοὺς μὲ τοὺς Πελοποννησιώτες—, παρὰ νὰ κάνουνε συμμαχία προφυλαχτικὰ (64), ὥστε νὰ βοηθᾷ τὸν τόπο ὁ ἓνας τ' ἄλλου, ἂν πάει κανεὶς νὰ χτυπήσῃ ἢ τὴν Κέρκυρα ἢ τὴν Ἀθήνα εἴτε τοὺς συμμάχους τοὺς. Γιατὶ πίστευαν τὸν πόλεμον μὲ τοὺς

(64) ἐπιμαχίαν. Ἡ ἐπὶ μὲ τὴν ἴδια σημασία δπως στὸ ἐπικουρῶ (δὲς 49, 7), ἐπαμύνω, ἐπαρωγός κτλ.

Πελοποννησιώτες πῶς ἔτσι καὶ ἔτσι θὰν τοὺς γίνε καὶ δὲν ἤθελαν τὴν Κέρκυρα νὰ τὴν ἀρίσκειν τοὺς Κορθινούς μὲ τόσο ναφτικόν, παρὰ νὰν τοὺς συγχρόνουν ὅσο μπορούσαν χειρότερα μεταξὺ τους (65), καὶ ἔτσι τὸν πόλεμον, ὅ γίνε ἀνάγκη, νὰν τὸν καταπιαστοῦνε μ' ἀδυνατισμένους τοὺς Κορθινούς καὶ τίς ἄλλες ναφτικὲς πολιτείας. Ἐπειτα καὶ ἡ θέσις τοῦ νησιοῦ τοὺς φαίνονταν κατὰλληλη ὡς πρὸς τ' ἀκροτάξιδο τῆς Σικελίας καὶ τῆς Ἰταλίας.

45. Μὲ τέτιους λοιπὸν λογαριασμοὺς οἱ Ἀθηναῖοι παραδέχτηκαν τοὺς Κερκυραίους, καὶ ἅμα μίσησαν οἱ Κορθινοί, λίγο κατόπι τοὺς σταίλανε 10 καράβια βοηθητικά μὲ στρατηγούς τὸ Λακεδαιμόνιον τοῦ Κίμωνος, τὸ Διότιμον τοῦ Στρομπίχου, καὶ τὸν Πρωτιά τοῦ Ἐπικλή. Καὶ τοὺς ἐδωκαν ὁδηγίους νὰ μὴ χτυπήσουν τοὺς Κορθινούς, ἐξὸν ἂν ἀρμενίζον πρὸς τὴν Κέρκυρα καὶ εἶναι νὰ τὴν πατήσουν, τὴν ἴδια ἢ κανένα μέρος διχὸ τῆς· τότες ὅμως νὰν τοὺς ἀντισταθοῦνε μ' ὅλη τους τὴ δύναμιν. Κι' ἐδωκαν τέτιες ὁδηγίους μὲ τὴν ἰδέαν νὰ μὴ χαλασούν τοὺς ὅρκους. Ἔτσι λοιπὸν φτάνουν τὰ καράβια στὴν Κέρκυρα.

46. Κι' οἱ Κορθινοί, ὅταν εἶχαν ἐτοιμαστέ, ἀρ-

(65) τούτων. Νομίζω ἐαυτῶν=ἑλλήλων. Δὲς Classen 3, 25, 9.

μένιζαν πρὸς τὴν Κέρκυρα μὲ 150 καράβια. Κι' εἶταν τῶν Ἡλείων 10, τῶν Μεγαριτῶν 12, τῶν Λεφκαδιτῶν 10, τῶν Ἀιτωρικῶν 27, τῶν Ἀναχτορινῶν 1, καὶ ὅσων τοὺς τῶν Κορθινῶν 90. Στρατηγούς ἡ καθε πολιτεία εἶχε (66) χωριστὰ τοὺς δικούς της· οἱ Κορθινοὶ εἶχαν τὸν Εὐνοκλείδην τοῦ Ἐφτυκλή, μὲ ἄλλους τέσσαρεις. Καὶ ξεκινῶντας ἀπὸ τὴ Λεφκαδα σὰν ἄγγιζαν τὴ στερεὰ τὴν καταντικρὺ τῆς Κέρκυρας, ἀράζονε στὸ Χειμάριον τῆς Θεσπρωτικῆς. Ἀπὸ εἶναι λιμάνι, καὶ ἀπὸ πένου βρίσκεται μιὰ πολιτεία χτισμένη πέρα ἀπὸ τὴ θάλασσα, στὴν Ἐλαιατικὴ τῆς Θεσπρωτικῆς, ἢ Ἐφυρα. Κοντὰ τῆς ἐκεῖ γίνεσαι στὴ θάλασσα ἢ Ἀχερουσία λίμνη. Καὶ διὰ μέσον τῆς Θεσπρωτικῆς τρέχει ὁ Ἀχέροντας ποταμός καὶ γίνεσαι στὴ λίμνη—ἀπ' ὅπου ἀφτὴ πῆρε καὶ τ' ὄνομα—καὶ τρέχει καὶ ὁ Θάμας ὁ ποταμός χωρίζοντας τὴ Θεσπρωτικὴ καὶ τὴν Καστρίνη καὶ μεταξὺ στὰ διὰ ποτάμια ὕψωνται τ' ἀκρωτήρι· τὸ Χειμάριον Σ' ἀφτὴ λοιπὸν τὴ θέσις τῆς στερεᾶς ἔρχονται οἱ Κορθινοὶ καὶ στήσανε στρατόπεδο.

47. Κι' οἱ Κερκυραῖοι, ἅμα τοὺς ἄκουσαν πῶς ἀρμενίζαν, ἀρματωσαν 110 καράβια μ' ἀρχηγούς τὸ Μικιάδην, τὸν Αἰσιμίδην, καὶ τὸν Ἐδρύδατο, καὶ

(66) ἐκάστων. Γράφει ἐκάστοις..

ξής καί, ἀφοῦ εἶδαμε, πῶς ἐκεῖνοι ποῦ γράφουν ἀπὸ μίαν ἐσωτερικὴν ἡμέραν, τὸ κάνουν γιὰ νὰ διασκορπίζουν μίαν ἰδέαν ἢ ἓνα αἰσθημα μὲ γενικὴν ἀξίαν, ἃς κάμουμε μίαν ἄλλην ῥώπην. Πῶς τὸ καταφέρνει ἓνα τέτοιον σύγγραμμα νὰ σπώνεται ἀπὸ τὴν ἄλλαν; Πῶς γλιστρᾷ μίαν στὸ πλῆθος; Πῶς κατορθώνεται νὰ βγῇ ἀπὸ τὴν ἰδέαν καὶ τὸ αἰσθημα ἐνὸς ἀνθρώπου ἢ ἰδέαν καὶ τὸ αἰσθημα ὅλων τῶν πολιτισμένων; Μὲ ἄλλα λόγια, πῶς γίνεται ἡ προκοπὴ τῆς γνωρισιᾶς καὶ τῆς παραδοχῆς; τῆς ἀλήθειας;

Μιλώντας ὅμως ἐδῶ γὰρ τὴν προκοπὴν τῆς ἀλήθειας, δὲ συλλογίζομαστε ὑποαδήποτε μεταφυσικὴν abstraction. Δι' ἐπὶ ταυτοῦμε τὴν περίληψιν ἀκριβολογία τοῦ σκεπτικοῦ Πλάτωνος. Τί ἐστὶν ἡ ἀλήθεια οὔτε στὴ θεωρητικὴν ἐξέτασιν, ἢν ὑπάρχει τὸ ἀπόλυτον ὡραῖον ἢ ὄχι. Καὶ λιγώτερον ἀκόμα ἔχουμε δουλιὰ μὲ μίαν ἀνάληψιν τῶν λόγων καὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς γενικῆς προκοπῆς τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος καθὼς τὸν ἔξετάσει ὁ Bukle καὶ ὁ Lecky. Ἀλλὰ ἀπὸ μίαν ἐποψὴν πρὸ πρακτικῆς γιὰ μᾶς τοὺς Ρουμάνους καὶ πρὸ μετριοφρονῶν νὰ κοιτάζουμε ἐκεῖνες τὰς περιπέτειας τῆς πνευματικῆς ζωῆς, στὴν ἐποψὴν ὁ μετατοπισμὸς ἀπὸ μίαν κατὰστασιν τῆς δημόσιας γνώμης πρὸ ἀόριστον πρὸ μίαν ἄλλην πρὸ τέλειαν μπορεῖ νὰ ὁρισθῇ μ' ἓνα τρόπο ἀναμφισβήτητον, ὅσο γιὰ μερικὰ ἔργα ἀπομονωμένα τῆς ἐπιστήμης, τῆς τέχνης καὶ ξεχωριστὰ τῆς φιλολογίας.

Μέσα σ' αὐτὸν τὸν μετατοπισμὸν τῶν ἀντιλήψεων ἀπὸ μίαν γενεὰν στὴν ἄλλην καὶ καμμὶά φορὰ μέσα στὴν ἰδίαν γενεὰν βρίσκουμε ἓνα καινούριον εἶδος τῆς ἀνάπτυξης, μάλιστα στὸ στενὸν κύκλον τῆς διατριβῆς μας, μίαν ἀνάπτυξιν ψυχολογικὴν στίς φιλολογικὰς κρίσεις. Πρακτικόντες νὰ ἀναλύσουμε, καὶ ἃς εἶναι καὶ σὲ μίαν πεταχτὴν σκεδιογραφίαν, τὴν ἀνάπτυξιν τούτῃ στίς φυσικὰς τῆς φάσεως, θὰ μπορέσουμε νὰ διακρίνουμε συνάμα τὸ νόμον τῆς προκοπῆς στὸ γνωρισμὸν μίαν ἀλήθειας, ἃς εἶναι καὶ σχετικὴ.

Γιὰ νὰ καταλάβουμε καλύτερα, γιὰ τί πρῶτα προέκυψε, θὰ ἀναφέρουμε πρωτότερα ἀπὸ τὴν διανοητικὴν ζωὴν ἄλλων λαῶν ὅποια τύχη παραδείγματα σχετικὰ μὲ τὴν πρόχειρην διατριβήν.

Ἡ θεωρία τῆς βαρύτητος τοῦ Newton, ποῦ τὴν ἐσύλλαβε στὸ τέλος ἀκόμα τοῦ χρόνου 1685, βγήκε στὰ 1687 συστηματικὰ ἀποδειγμένη στὰ «Philosophiae naturalis principia mathematica». Μολονότι ἡ καταθέμενη τούτῃ θεωρία εἶναι φῶς φανερόν, καὶ μολονότι ἦταν προωρισμένη φυσικὰ νὰ προστοι-

μᾶσιν μίαν ἀλάκαιρην μεταρρύθμισιν τῆς ἀστρονομίας, ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος τῆς Γαλλίας τῆς ἀντισταθῆκε στὴν ἀρχὴν ὁλοτέλεια. Μόλις ὕστερα ἀπὸ 45 χρόνια, στὰ 1732, ὁ Maupertuis ἐγύρεψε νὰ τὴν ὑποστηρίξῃ καὶ νὰ τὴν διαφεντέψῃ ἐναντίον σὲ κείνους ποῦ τὴν πολεμοῦσαν, καὶ ἀκόμα στὰ 1738 ἔγραψε ὁ Voltaire: «Ἡ Γαλλία εἶναι ὡς τώρα ὁ μόνος τόπος ὅπου πολεμοῦναι τίς θεωρίας τοῦ Newton στὴ φυσικὴ καὶ τοῦ Boërhavē στὴ γιατρικὴ. Δὲν ἔχουμε καλὰ στοιχεῖα τῆς φυσικῆς· ἔχουμε γιὰ ὅλην τὴν ἀστρονομίαν τὸ βιβλίον τοῦ Bion ποῦ εἶναι μόνον ἓνα παράμυθον μᾶζωμα μερικῶν ἀπομνημονευμάτων τῆς Ἀκαδημίας». Σήμερα ὅμως κανένας θνητὸς τῆς ἐπιστήμης, οὔτε στὴ Γαλλίαν οὔτε ἄλλου, δὲν ἔχει πλέον ἀμφισβητήσεις γιὰ τὸ νόμον τοῦ Newton—καὶ ἡ προκοπὴ τῆς ἀλήθειας ἐγένετο.

Στὰ 1677 παραστάθηκε γιὰ πρώτη φορὰ ἡ «Φαίδρα» τοῦ Racine στὸ «Hôtel de Bourgogne». Τὴν ἰδίαν βραδείαν καὶ τὴν ἰδίαν πολιτείαν παραστάθηκε ἡ «Φαίδρα» τοῦ Pradon. Τὴν πρώτην στιγμὴν ὁ Pradon φηλώθηκε ὡς τὸν οὐρανὸν ἀπὸ τοὺς ἐνθουσιαστικοὺς ἐπαίνους ποῦ τοῦ ἔκαμαν, ὁ Racine ὅμως παρατίθηκε καὶ κοροϊδεύτηκε ἀπὸ τὴν σύγχρονον κριτικὴν. Σήμερα ὅμως ποῖος ἀναφέρει τὸν Pradon; Καὶ ποῖος δὲν ἀνέφερε τὴν «Φαίδρα» τοῦ Racine; Τὸ ἄνερον ὄνομα τοῦ Pradon θὰ ἦταν χαμένο πρὸ πολλοῦ στὸ σκοτάδι τῆς ξεχασίας, ἢν δὲν τὸν ἔγινε πότε καὶ πότε μίαν σπλαχνικὴν ἀχτίδα ἀπὸ τὴν δόξαν τοῦ Racine.

Ἡ ὥπερα τοῦ Mozart «Don Juan» πρωτοπαρυστάθηκε στὸ Βερολίον στὰ 1790, μόλις τρία χρόνια ὕστερ' ἀπὸ τὴν πρώτην παραστάσιν στὴν Πράγα. Ἡ ἐπιτυχία ἦταν μέτρια, ἡ μουσικὴ τῆς ἐπὶ κριτικῆς κακὴ. Οἱ ἰδέες τῆς στιγμῆς συγκεφαλαιώθηκαν στίς τελευταῖας ἀράδας τῆς «Μουσικῆς Ἐφημερίδας» ἀπὸ τότε: «Δὲν ἔχω ἀκούσει ἀκόμη οὔτε ἓνα εἶδημονα τῆς μουσικῆς τέχνης νὰ λέγῃ, πῶς ὁ Mozart εἶναι δόκιμος καλλιτέχνης· τόσο λιγώτερον μίαν σωστήν κριτικὴν θὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ γιὰ ἀληθινὸν συνθέτη μὲ ὥραιες ἐμπνεύσεις». Σήμερα ὅμως δὲ θὰ βρεθῇ οὔτε ἓνας γνώστης ἢ ἐραστὴς τῆς μουσικῆς στὴν Εὐρώπην, ποῦ νὰ μὴν ἀπορέσῃ ἢ νὰ μὴν γελάσῃ γιὰ μίαν παρόμοιαν «κριτικὴν».

Στίς 15 τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1784 παραστάθηκε γιὰ πρώτη φορὰ ἡ τραγωδία τοῦ Schiller «Ραδιοργάνωσις καὶ ἐρωτας», καὶ ἐκεῖνη τὴν ἡμέραν τυπώθηκε καὶ ὅλας. Ἐνας ἀρχαιολόγος καὶ γραμματι-

κὸς πολὺ γνωστὸς τότε, ὁ Karl Philipp Moritz, γυμνασιάρχης στὸ Βερολίον, καὶ τελευταῖα καθηγητῆς τῶν «Ὁραίων τεχνῶν» στὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Βερολίνου, ἔγραψε στὴν «Ἐφημερίδα τοῦ Φῶς» στίς 21 Ἀλωνόρου τοῦ 1784 μίαν ἐπὶ κριτικὴν γιὰ κείνη τὴν τραγωδίαν, ὅπου ἔλεγε ἀνάμεσα στ' ἄλλα: «Ἰδοὺ ἓνα καινούριον ἀπόβγαλμα. πῶναι μίαν ντροπὴν γιὰ τὴν ἐποχὴν μας. Τί τόλμη ποῦ θάχῃ ἓνας συγγραφεὺς νὰ γράφῃ καὶ τυπῶναι τέτοιες ἀηδίες! Καὶ τί λογὴς πρέπει νὰ εἶναι ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά ἐνὸς ἀνθρώπου ποῦ μπορεῖ νὰ κοιτάζῃ μὲ εὐχαρίστησιν τέτοιες ἀπόρροιες τοῦ πνεύματος του» κτλ. (*)

Ὑστερ' ἀπὸ τέσσαρα-πέντε χρόνια ὅμως ὁ Moritz ὁ ἴδιος γίνεται θαυμαστής τοῦ Schiller, καὶ σήμερα δὲν ὑπάρχει κανένας σ' ὅλον τὸν κόσμον τῶν γραμμάτων ποῦ νὰ ὑπογράψῃ ἐκεῖνες τὰς λέξεις τοῦ κριτικοῦ ἀπὸ τὰ 1784.

Ὅποιος θέλει νὰ πολλαπλασιάσῃ παρόμοιαις φιλολογικαῖς ἀνέμνησεις, θὰ βρῇ ἀνέμνησεις περιπέτειας στὴ ζωὴν τοῦ Goethe καθὼς καὶ τοῦ Beethoven, στὴν τύχην τοῦ V. Hugo καθὼς καὶ τοῦ Chopin-hauer καὶ σὲ ἑκατοντάδες ἄλλα παραδείγματα.

Σ' ὅλας αὐτὰς τὰς περιπτώσεις ἐγένετο μίαν προκοπὴ ἀναμφισβήτητη τῆς ἀλήθειας μέσα στὴν ἀντίληψιν τοῦ κόσμου, καὶ ἔχουμε τώρα νὰ ζητήσουμε ποιοὶ εἶναι οἱ κυριώτεροι κανόνες τῆς ἐξέλιξης ποῦ ἔχει νὰ περάσῃ τούτῃ ἡ προκοπὴ ὡς στὴν ἀποτελεσματικὴν τῆς ἀποκατάστασιν.

Γιὰ νὰ περιοριστοῦμε σὲ περιπτώσεις κατορθωτὰς στὴ δικήν μας κατὰστασιν τοῦ πολιτισμοῦ φανταζόμεστε ἓνα νέο συγγραφεὴ ποῦ μέσα σὲ τέτοιαις ἐξαιρετικαῖς ὑποκειμενικαῖς θέσεσι, ποῦ λέγαμε, φηλώνει τὴν ἀντίληψίν του, ὥσπου νὰ διατυπώσῃ μίαν ἀλήθειαν καινούριαν γιὰ μᾶς, εἴτε στὴν ἐπιστήμην, εἴτε στὴν πολιτικὴν, εἴτε στὴν φιλολογίαν.

(*) Ἐλπίζω πῶς ὁ Ρωμιὸς τοῦ 1950 θὰ νιώθῃ τὸ ἴδιον αἰσθημα διαβάζοντας δι' ἔγραψε μίαν Ἀθηναϊκὴν ἐφημερίδα γιὰ τοὺς «Κούρδους» καὶ τὴν «Miss Anna Couxley» τοῦ Καμπύση. Εἶναι λίγες ἀράδες μόνο, μὰ δείχνουν ὅλη τὴ στενοκαφαλὴν τοῦ «κριτικοῦ». Ἐβλεπα τὸ κομμάτι ἐκεῖνο σὰν ψυχολογικὸν δοκουμένον καὶ τῶρα στὸ ἀντίτυπόν μου τῶν δραμάτων τοῦ Καμπύση λέει: «Ἐξεδόθη περιεργότατον βιβλίον εἰς δημόδιον γλῶσσαν. Ἡ Μὲς Ἄννα Κούξλη καὶ οἱ Κούρδοι, ἔργα τοῦ κ. Γ. Καμπύση, διαλογικῶς (1) γραμμένα καὶ διαφεύγοντα τὰς συνήθεις κρίσεις διὰ τὸ ἀληθῶς παραδόξον αὐτῶν (1). . . Σὰ νὰ ἔγραφε γιὰ καὶ Κινέζικο!»

Σημ. τοῦ μεταφραστῆ.

στρατοπεδεύανε σ' ἓνα ἀπὸ τὰ νησιὰ ποῦ λέγονται Σίνδοτα, καὶ ἔφτασαν ἐκεῖ καὶ τὰ 10 καραβία τ' Ἀττικὰ. Καὶ εἶχαν σ' ἀκρωτήρι τὴν Λεφκίμην τὸ πεζικόν τους, μᾶζι καὶ 1000 ὑπλῆτες Ζακυνθίανους ποῦ τοὺς ἤρθαν βοηθοί. Τὸ ἴδιον ἀντίκρου στὴ στερικὴ τοὺς εἶχαν κατεβεῖ καὶ τῶν Κορθινῶν πλῆθος βάρβαροι βοηθοί· γιὰτί οἱ ἐκεῖ στερικνοὶ πάντες τοὺς εἶναι φίλοι (67).

48. Καὶ σὰν ἐτοιμάστηκαν οἱ Κορθινοί, πῆρυν τριῶν μερῶν ψωμὶ καὶ σηκώνονται ἀπὸ τὸ Χειμάριον νύχτα μὲ σκοπὸν νὰ νηδμαχῇσιν, καὶ πρῶτ' ἐνῶ ἀρμένιζαν ξανοὶ τῶν Κερκυραίων τὰ καράβια ὅσω στὸ πέλαγος ποῦ προχωροῦσαν καταπάνου τους. Καὶ μόλις ἰδῶντο, ἔρχισαν καὶ οἱ δι' οὐ καὶ παρατάχτηκαν· καὶ στὸ δεξιὸν πλερὸν τῶν Κερκυραίων εἶταν τ' Ἀττικὰ καράβια, καὶ ὅλη τὴν ἄλλην γραμμὴν τὴν ἐπίασαν οἱ ἴδιοι χωρισμένοι σὲ τρεῖς μέρη μ' ἀρχηγὸν ἢ καθεμὶ ἓνα ἀπὸ τοὺς στρατηγούς. Ἐπὶ παρατάχτηκαν οἱ Κερκυραῖοι. Οἱ Κορθινοὶ παλὶ στὸ δεξιὸν πλερὸν εἶχαν τὰ Μεγαρικὰ καράβια καὶ τ' Ἀμπρακίωτικα, στὴ μέση μῆκταν οἱ ἄλλοι συμμα-

χοὶ ἓνας ἓνας ὅπως βρέθηκαν, καὶ σ' ἀριστερὸν πλερὸν οἱ ἴδιοι οἱ Κορθινοὶ μὲ τὰ πρὸ καλότερα τοὺς καράβια ἀντικρὺ στοὺς Ἀθηναίους καὶ στὸ δεξιὸν τῶν Κερκυραίων.

49. Ἐπὶ λοιπὸν σὰ ζύγωσαν κοντὰ, μόλις σηκώθηκαν καὶ τῶν διωνῶν τὰ σημαδία, ἐπίασαν τὴ μάχην, καὶ εἶχαν καὶ οἱ δι' οὐ τοὺς πολλοὺς ὑπλῆτες στὸ καταστρώμα καὶ πολλοὺς τοξότες καὶ ἀκοντιστάδες, ὅντας ὁργανισμένοι κατὰ τὸ περασμένον σύστημα, καπῶς ἀρχαῖα ἀκόμα. Καὶ ἔγινε ἡ μάχη γερή, ὅχι τόσο ὡς πρὸς τὴν τέχνην, μόνον παραφέροντας ἔτσι πρὸς πολὺ σὰ μάχην τῆς ξηρᾶς. Τί μᾶς καὶ ἦθε ἔρθουνε στὰ χεῖρα, ἐφκολα δὲν ξεκολλοῦσαν ἀπὸ πλῆθος καὶ στρώμα τῶν καραβίων καὶ μὲ τὸ νὰ καρτεροῦσαν πρὸς πολὺ ἴσως τὴν νίκην ἀπὸ τοὺς ὑπλῆτες ἀπάνου στὸ καταστρώμα ποῦ μ' ἤσυχον τὰ καράβια στήνονταν καὶ πολεμοῦσαν. Καὶ διασκιρμούς δὲν ἔβλεπε, παρὰ μὲ πείσμα καὶ παλικιὰ πολεμοῦσαν περισσότερον, ὅχι τόσο μ' ἐπιστήμην. Παντοῦ λοιπὸν εἶταν ὁ θόρυβος πολὺς καὶ ἄνου κατὰ τὴν μάχην. Καὶ στὴ μάχην τ' Ἀττικὰ καράβια τρέχοντες στοὺς Κερκυραίους, ὁ στενοχωριοῦνταν ἴσως πρὸς νῆα, καὶ τρώμαζαν τοὺς ἀντίκρου, μὰ δὲν ἔρχιζαν ὅμως πόλεμον γιὰτί φοβόντουσαν οἱ στρατηγοὶ τὴν προσταγὴν τῶν Ἀθηναίων. Καὶ πρὸ χειρότερα κακοπάθαινε τὸ δεξιὸν

πλερὸν τῶν Κορθινῶν γιὰτί οἱ Κερκυραῖοι μὲ 20 καράβια τοὺς τσάκισαν, καὶ κυνηγώντας τοὺς σκοπούς πρὸς τὴν ξηρὰν τραβῆζαν ὡς στὸ στρατόπεδόν τους, καὶ ἐκεῖ βγαίνοντας κατέπι τοὺς ἑκάψαν τὰ καράβια ἀφύλαχτα καὶ ἀρπάξαν τὸ πρῶτον. Ἐκεῖ λοιπὸν οἱ Κορθινοὶ καὶ οἱ συμμαχοὶ τὴν παθαίναν καὶ οἱ Κερκυραῖοι ὑπερτεροῦσαν ἀπὸ τὴν δικήν τους ὅμως μερικὰ οἱ Κορθινοὶ, ἀριστερὰ νικῶσαν καὶ πολὺ, γιὰτί τῶν Κερκυραίων ποῦταν καὶ ἀρχικὰ λιγώτεροι, δὲν τοὺς εἶχαν γυρίσει ἀπὸ τὸ κυνήγι τὰ εἰκοσὶ τοὺς καράβια. Οἱ Ἀθηναῖοι τότες, ὅταν εἶδαν τοὺς Κερκυραίους στενοχωρημένους, ἔρχισαν πρὸς καὶ βοηθοῦσαν πρὸς ξεθερραμένους, στὴν ἀρχὴν προσέχοντας ἔτσι ποῦ νὰ μὴν κροῦν κανένα· ἀμα ὅμως τὸ τσάκισμα κατάντησε ἀκράτητον καὶ τοὺς συνέπαιρναν οἱ Κορθινοὶ, τότες πρὸς μῆκταν ὅλοι τέλος στὴ δουλιὰ καὶ δὲν εἶχε πρὸς ξεχώρισμα κανένα, παρὰ τῶς ὡς ἀπὸ τοῦ ἢ ἀνάγκην, νὰ χτυπηθοῦν οἱ Κορθινοὶ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι.

50. Καὶ σὰν ἔγινε τὸ τσάκισμα, οἱ Κορθινοὶ δὲν ἔδεναν τὰ κουφάρια τῶν καραβίων νὰν τὰ σύρουν, ὅσα τυχὸν σακάτεψαν μόνον γυροῦν πρὸς τοὺς ἄντρες καὶ λαμνώντας ἐδῶ καὶ ἐκεῖ () σκοτώναν πρὸς πολὺ ὀχρῶν. Τέτιον νόημα ὅμως δὲν τερνίζει. Γράφει δια-

(67) φίλοι. Νομίζω φίλοι. Πρβ. 30 πύλων ὅσα σφίτοι φίλοι ἦσαν. Καὶ σ' ἄλλα μέρη τοῦ Θουκυδίδου χρειάζεται νομίζω, ἀφ' ἧς ἡ ἀλλαγὴ.

(68) διεκπλέοντες = σκίζοντας τὴν γραμμὴν τῶν ὀχρῶν. Τέτιον νόημα ὅμως δὲν τερνίζει. Γράφει δια-

Δὲν ἀσχολούμεστε μὲ τὸ ἴδιο τὸ περιεχόμενο αὐ-
τῆς τῆς ἀλήθειας. Μᾶς φτάνει νὰ πηγάζῃ ἀπὸ τὸν
καθάρיו ἐνθουσιασμό τοῦ συγγραφέα καὶ νὰ γνωρίζῃ
κανεὶς ἀπὸ τὴ σχετικὴ τῆς νεότητος ἐκείνου τὸ στοι-
χεῖο καλῆς πίστεως ἀπρόσωπης, ἡ ὁποία τῆς δίνει
παντοτεινὴν ἀξία σὰν ἓνα προϊόν μὲ οὐσία στὴν ἀ-
νθρώπινη φύση. Ἀμα ἔκαμε δική του τὴν ἀλήθεια,
ὁ συγγραφέας τῆς δίνει φιλολογικὴ ἐνσάρκωση καὶ
τὴν μπάζει στὴ δημόσια ζωὴ.

Ἀς ὑποθέσουμε, πῶς ἐδιάλεξε τὸν κατάλληλο
καιρὸ καὶ πῶς δὲν πρόκειται γιὰ μιὰ ἰδέα πούναι
ἀπόξω ἀπ' τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς ἐπικαιρότητας,
παρὰ γιὰ μιὰ ἰδέα καινούργια πού γεννήθηκε ἀπὸ
τὴν ἴδια τὴ μέση τῶν διανοητικῶν πολέμων τῆς
ἐποχῆς μέσα στὴν ὁποίαν ζῇ, καὶ τοῦ λαοῦ, ἀπὸ τὸν
ὁποῖον γεννήθηκε.

Τότε ἡ πρώτη ἀποδοχὴ ἀπὸ μέρος τοῦ «και-
νοῦ» καὶ συνάμα τὸ πρῶτο φυσικὸ σύμπτωμα τῆς
ἐξέλιξης πρὸς τὴν προκοπὴν θὰ εἶναι: μιὰ δυνατὴ
πολεμικὴ ἀπὸ μέρος τῶν πολλῶν.

Γιατί τί εἶναι μιὰ ἰδέα, ἓνα καινούργιο φαινόμενο
στὴ διανοητικὴ κίνηση ἐνός λαοῦ; — Εἶναι μιὰ ἰδέα,
τῆς ὁποίας οἱ προθέσεις μπορεῖ νὰ ὑπῆρχαν στὸ κε-
φάλι τῶν περισσοτέρων ἢ ὅλων, μὰ τῆς ὁποίας τὰ
συμπεράσματα ἢ τουλάχιστον ἡ τρανὴ τους διατύ-
πωση, γεννᾶται μονάχα στὸ κεφάλι τοῦ ἐνός πού
εἶναι καὶ γονιὸς τῆς. Μὰ ἴσια ἴσια διὰ μέσου ἐκείνης
τῆς περισσῆς διανοητικῆς δυνάμεως, διὰ τῆς ὁποίας
τὸ συμπέρασμα ἢ ἡ διατύπωσή του προσκολληται
μόνον στὴ διάνοιαν τοῦ ἐνός, αὐτὸς ὁ ἐνὺς διαφέρει
ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ σηκώνεται ἀποπνεύσας τοὺς καὶ
ἀπ' ὧς ἀπ' τὸν στιγμιαῖον τοὺς ἐρίζοντα.

Εἶναι ὅμως μιὰ χαρακτηριστικὴ ιδιότητα καθὲς
ἀνθρώπινης διάνοιας νὰ αἰσθάνεται τὸν ἐαυτὸ τῆς
πελειωμένο στὸν κύκλο τῆς ὅσον καὶ ἂν εἶναι περιο-
ρισμένη, καὶ ὁποιοδήποτε κεφάλι μάλιστα τὸ μέτριο,
εἶναι καταπεισμένο γιὰ τὸν ἐαυτὸ τοῦ. Ἀληθινὸ εἶναι
γιὰ τὸ μέτριο κεφάλι κεῖνο πού συνείδησε νὰ τὸ παρα-
δέχεται γιὰ ἀληθινόν, μέσα σ' αὐτὴν τὴν συνήθειαν
βρίσκει τὴν εὐχαρίστησίν του, καὶ ὁποιοσδήποτε νεω-
τερισμὸς τοῦ φαίνεται σὰν ἐχτρός τῆς ψυχικῆς του
ἡσυχίας. Ἀντίπαλος καθὲς καινούργιας τάσης τῆς
διάνοιας, ἄπειρος καὶ ἀνίκανος σὲ διανοητικὴ ἐργα-
σία, νὰ ἐξετάσῃ βαθειὰ τὰ θεμέλια τῶν ἀντιλήψεων
του, ἐκλείσει τὸν κύκλο τῆς διάνοιας, κάνει ἀντίσταση
στὴν καινούργια ἀλήθεια καὶ, κἀνοντας αὐτό, πι-
στεύει μάλιστα, πῶς ἔχει μέσα του μιὰ τάση νὰ

ὠφελήσῃ τὴ διάνοιαν, ἐνῶ πραγματικῶς δὲν ἔχει
παρὰ κείνη τὴν ἀντίσταση τῆς ἀρχίας, ἡ ὁποία κυ-
ρεῖται τὰ στοιχεῖα τὰ διανοητικὰ καθὼς καὶ τὰ φυ-
σικὰ. Ἐκεῖνος πού εἶναι πρὸς ζωὴς σ' αὐτὸ τὸ αἰ-
σθημα τῆς ἀρχίας, πασχίζει νὰ πολεμήσῃ τὸ φιλο-
λογικὸ γεγονός τῆς καινουργίας ἀλήθειας μ' ἓνα πο-
λεμικὸ σύγγραμμα (*), καὶ αὐτὸ τὸ γράμμα ἀδύνατο
νὰ μὴν εὕρῃ δυνατὴ ἀντιλαλιά μὲς' στὴν καρδιά
ὁλων τῶν πού εἶναι ὁπαδοὶ τοὺς, δηλ. τοῦ μεγάλου
πλήθους, τῆς κοινῆς μετριότητος. Ἔτσι εἶναι καὶ
δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἀλλιῶς.

Ὅχι μόνο, πῶς ὁποιαδήποτε πολεμικὴ θὰ εἶναι
μιὰ ἀπόδειξις γιὰ τὴν ἀξία τῆς ἰδέας πού τὴν πολε-
μοῦνε, μὰ ἀποδεικνύεται, πῶς καθὲς ἰδέα πολύτιμη
πολεμιέται στὴν ἀρχή.

Ἀμα καταλάβουμε ὅμως μὲ ἀντικειμενικὸ τρόπο,
πῶς ἔτσι εἶναι καὶ ἦταν καὶ θὰ εἶναι ὁλοένα ἔτσι,
δὲν μποροῦμε παρὰ μὲ τὴν πρὸς βαθεῖαν συμπάθειαν
νὰ κοιταξοῦμε τὸν νέον συγγραφέα σ' ἐκείνη τὴ φάση
τῆς δημόσιας ζωῆς του. Δὲν εἶναι ἐκκολλητὴ στιγμὴ
ὅπου ἡ καινούργια ἰδέα γεννημένη ἀπὸ τὸν ἄβυσσο
ἐνός φιλοσοφικοῦ νοῦ, ζεσταμένη σὴ φωτιά τῆς ἀ-
γάπης γιὰ τὴν ἀλήθειαν, ἀναθρεμμένη ἀπὸ τὴν συγ-
κέντρωση ὅλων τῶν δυνάμεων, ἀφήνει τὸ ἥσυχο λη-
μέρι τῆς διανοητικῆς μόρφωσης καὶ ριγμένη ὅζω ἀ-
ναπάντεχα στὸ θόρυβο τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, ἀν-
ταμώνει ἐκείνην τὴν ἐχθρικήν ἀντίστασιν τῆς ὁποίας
τὶς ἀπαραίτητες ἀπορρομὲς εἰδείχα παραπάνω. Ὁ
συγγραφέας πού ἔχρησε πῶς γλύτωσε τὸν κόπο τῆς
προσπάθειας καὶ πῶς ἀπόχτησε τώρα τὸ δικαίωμα
γιὰ μιὰν ἀναγνώρισιν τῆς δραστηριότητός του, βρί-
σκεται μᾶτις σὲ μᾶτις μὲ τὴν ἐπιμονὴν ἀντίστασιν
τριγύρω του καὶ πάλι βλέπει πῶς ἔπεσε στὴν προ-
τυτερινὴν κατάστασιν, πού τοῦ κάνει τὴν αἰώνια ζή-
τησιν τῆς αὐτοθυσίας. Ὅχι μὲ πανιὰ ἀνοιγμένα
τρέχει τὸ καράβι του μέσα στὴ γαλινηαία θάλασσαν,
παρὰ μέσα σὲ μιὰ βάρκα γλυτωμένος ἀπ' τὴν φουρ-
τοῦνα γυρίζει στὸ παλιὸ λιμάνι τῶν ἐρημῶν στο-
χασμῶν (**).

Ἐδῶ ὅμως ξαναβρίσκει τὸν ἐαυτὸ τοῦ, καὶ ὁ
πόνος δίνει τώρα στὴ ψυχὴ του τὴν ὑστερὴν καθιέρ-
ωση καὶ ἓνα βάθος ἀγνώριστο ὡς τότε. Ἀπ' αὐτὸ
πρέπει νὰ μαζώξῃ καινούργιες δυνάμεις καὶ ἓνα και-
νούργιο στήριγμα γιὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστο-

(*) Πρὸς. Krumbacher καὶ Χατζελάκη!

(**) Αὐτὴν τὴν παραβολὴν τὴν πῆρε ὁ Majorescu ἀπὸ
ἓνα γνωστὸ διήγημα τοῦ Schiller.

λῆς του. Μὲ διπλὴ συγκέντρωση ξαναρχίζει τὴ δου-
λειά του, καὶ ἡ αὐταπάρνησις πού ἀπὸ τώρα προβάλλει
ἀθέλητα σ' ὅλες τὶς δηλώσεις του, τοῦ δίνει
μιὰ ξαφιστικὴ χάρη. Σὲ λίγο λογισμὸν ἄλλες
ἰδέες ἐρχοῦνται σὲ βοήθειαν τῆς πρώτης. μὰ δὲ ρί-
χνονται τώρα σὰ μιὰ βουχτή ἀνοιξιὰτικὴ βροχή,
παρὰ πέφτουν σιγὰ σιγὰ σὰ χιονόστουπα πάνω στὴν
ἐργασία του, τὴ σκεπάζουν, τὴ φυλάγουν καὶ τῆς
δίνουν καινούργια γονιμότητα. Ἦρθε ὁ χειμῶνας τῆς
ψυχικῆς του ζωῆς, καιρὸς τῆς νέκρας κατὰ τὸ φαι-
νόμενο. μὰ πραγματικῶς καιρὸς ξεχωριστῆς προ-
παρασκευῆς γιὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς ἀνοίξεως.

Κι αὐτὴ ἡ ἀνοίξη δὲν μπορεῖ νὰ λείπῃ· ἡ ἐξέ-
λιξις τοῦ γνωρισμοῦ τῆς ἀλήθειας μὲ ἀνάγκη μπαί-
νει στὴ δεύτερη φάσιν τῆς προκοπῆς τῆς.

Γιατί, ἂν εἶναι ἀλήθεια, πῶς ἡ καινούργια ἰδέα
ξεπερνᾷ μὲ τὸν ἐαυτὸ τῆς τὴν ἱκανότητά τῆς σύγ-
χρονης μετριότητος. Ἄλλο τόσο εἶναι ἀλήθεια, πῶς
πρέπει νὰ βρίσκεται σὲ σχέση τῆς συγγένειας μὲ τὴν
πρὸ ἐξυπνῆ μειονοφηρίαν τοῦ καιροῦ τῆς. Τὸ δύσκολο
σημεῖο τῆς μεταβάσεως εἶναι μόνον νὰ εἶναι ἀπασχο-
λημένοι οἱ ἐξυπνοὶ ἄνθρωποι μ' ἓνα ἀντικείμενο ἀνα-
λογο μὲ τὸ νοῦ τοὺς καὶ νὰ εἶναι ἄριστὰ τραβηγμέ-
νοι ἐπὶ τελοὺς ἀπὸ τὸν ἀναθεωρητικὸν τῶν καθημερινῶν
συμβάντων.

Ἰσα ἴσα ὅμως ἰδῶ ἡ ἀντίστασις τῆς μετριότη-
τος, χωρὶς νὰ τὸ θέλει οὔτε νὰ τὸ ξέρει, κάνει μιὰ
ὠφέλιμην δουλειὰ στὴ δημόσια ζωὴ. Τὰ ξεφωνητὰ
τοὺς τὰ δυνατὰ, πού ἀντηχοῦνε στὸ μεγάλο πλῆ-
θος ἐκείνων πού τοὺς μιμνᾶται, προξενοῦν ταραγ-
μοὺς διανοητικῆς σχέσεως, πού χωρὶς αὐτοὺς δὲν θὰ
τοὺς εἶχε, καὶ τοὺς κάνει νὰ μεταβοῦν μὲ ἀνάγκην
στὴ σφαῖρα τῆς προσοχῆς μιᾶς μικρῆς μειονοφηρίας,
ὅσο καὶ ἂν εἶναι τραβηγμένοι καὶ ἀπορροφημένοι ἀπὸ
τοὺς δικούς τοὺς στοχασμούς.

Ἀπ' ἰδῶ καὶ ἐμπρὸς ἡ τύχη τῆς προκοπῆς εἶναι
ἀσφαλίσμενη. Γιατί τὸ σωστό τῆς ἐμπόδιο δὲν ἦταν
ἡ ἀγνωρισία, παρὰ ἡ ἀμέλεια. Δὲν ἦταν λυπητερό
γιὰ τὸν δημιουργὸν μιᾶς ἰδέας νὰ ἀντικρύξῃ τὴν
πάλη ἐκείνων πού τὴν πολεμοῦσαν, μὰ νὰ μείνῃ
καταμεσῆς στὴν ἀδιανοητικὴν ἐκείνων πού μποροῦσαν
νὰ τὴν καταλάβουν. Ἦταν λυπητερό νὰ μὴν ἀ-
κούῃ τὸν ἀντίπαλον ἀπὸ ψυχρῆς συγγενικῆς, νὰ μὴ
βλέπῃ τὴν ἀντανάκλησιν μέσα σὲ κεφάλια ἀνταξία,
παρὰ νὰ νοιώθῃ, πῶς ἡ ἰδέα του, γεννημένη γιὰ νὰ
ζῇ ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν ὅλων, ἐκινδύνευε νὰ χαθῇ μὲς'
στὴ δική τῆς μοναξιά.

παρὰ αἰχμαλωτίζαν, καὶ ἀνίδεοι πῶς εἶχαν νικηθεῖ
οἱ δικαί τους στὸ ζερεῦ πλεῖρόν θανάτωναν κατὰ λα-
θος καὶ τοὺς φίλους τοὺς ἀκόμα. Γιατί, ἐπειδὴ εἴ-
ταν πολλὰ καράβια καὶ ἀπὸ τὰ διὰ μέρη (79) καὶ
μεγάλῃ ἡ γραμμὴ πού πιάσανε στὸ πέλαιος ἔτσι
ἄμα συγκρούστηκαν ἐφκοῖα δὲν ξεχώριζες πού (71)
κέρδιζαν, πού τὴν πάθαιναν. Γιατί θαλασσοπόλεμος
Ἑλλήνων μ'. Ἑλλήνες, στάθηκε ἀφτὸς ὁ πρὸς μεγα-
λύτερος ἀπὸ καθὲς ἄλλον πρὶν. Τέλος ἀφοῦ κυνήγησαν
τοὺς Κερκυραίους ὡς στὴν ξηρὰ, γύρισαν ἔπειτα νὰ
φροντίσουν τὰ δικά τους τὰ τσακίσματα καὶ τοὺς
νεκρούς τοὺς, καὶ τὰ περισσότερα τὰ μαζεύαν καὶ
τὰ μεταφέραν ὡς στὰ Σύβοτα, ὅπου τοὺς εἶχε κατε-
θεῖ βοηθὸς ὁ στρατὸς τοὺς τῆς ξηρᾶς ὁ βαρβαρικός.
Ἐπειτα σὰν τέλειωσαν, πυκνώθηκαν πάλι καὶ ἔλα-
μναν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, ὅπως καὶ ἀφτοὶ μὲ τὰ
γερά τοὺς καράβια καὶ τὰ ἔφεδρα καὶ μὲ τ' Ἀττικὰ
μαζὶ ἀντίλαμναν, γιατί φοβήθηκαν τοὺς Κορθινοὺς
μήπως δοκιμάσουν νὰ βγοῦν ὅζω στὸ νησί τοὺς. Κι'

πλέοντες. Ἡ διὰ μὲ τὴν ἴδια σημασία ὅπως στὸ δια-
τρέχω, διασκεδάννυμι κτλ. Πῶς ἀπὸ τῆς εἶναι ἡ τωστὴ
γραφὴ τὸ δείχνει τὸ αὐθις ἀθροισθέντες (50, 3).

(69) ἀμφοτέρων. Ἰσως ἀμφοτέρωθεν.

(70) ὁποῖοι. Νομίζω ὅτι.

εἶταν τότες ἀρχά, καὶ ὅτι εἶχαν πικρινεῖ ἐφοδο,
ὅταν ἔξαρνα κώλωναν οἱ Κορθινοὶ μὲ τὰ κουπιά,
γιατί ἔξανοῖξεν 20 καράβια τῶν Ἀθηναίων πού ζύ-
γωναν καὶ πού τάστειλαν ἐκεῖνοι βοήθεια ὕστερα ἀπὸ
τὰ 10, τί φοβήθηκαν, ὅπως καὶ ἐγένετο, μήπως νικη-
θοῦν οἱ Κερκυραῖοι καὶ τὰ 10 τὰ δικά τοὺς πῶς ἴσως
εἶναι λίγα νὰν τοὺς διαφεντέψουν.

51. Ἀφτὰ λοιπὸν τὰ εἶδαν πρῶτοι οἱ Κορθινοὶ,
καὶ συνεμπαινόντας τοὺς μήπως ἐρχοῦνται ἀπὸ τὴν
Ἀθήνα—ὅχι ὅσα εἶλεπαν παρὰ περισσότερα—τρα-
βιούνταν πίσω. Μὰ οἱ Κερκυραῖοι, καθὼς προχωροῦσε
(71) ἡ ἀμαρτία ἀπὸ τὸ κρυμμένο τοὺς περισσότερα τὸ
μέρος δὲν τὴν εἶλεπαν καὶ ἀπορούσαν μὲ τοὺς Κορθινοὺς
γιατὶ κωλώνον, ὡς πού τὴν παρατηρήσανε μερικοὶ
καὶ εἶπαν, νὰ ἐκεῖ ζυγώνουν καράβια. Τότες λοιπὸν
καὶ ἀφτοὶ τραβήχτηκαν—γιατὶ σκοτεινίαζε κιόλας,—
καὶ οἱ Κορθινοὶ γύρισαν τὰ καράβια καὶ ξεπαρατάχτη-
καν. Καὶ στοὺς στοματοπεδεμένους (72) ἐκεῖ στὴ Λεφκίμ-
μη τὰ 20 αὐτὰ καράβια ἀπὸ τὴν Ἀθήνα μ' ἀρχηγούς
τὸ Γλάφκωνα τοῦ Λεαγροῦ καὶ τὸν Ἀντιοκίδην τοῦ
Λεωγόρα, προχωρῶντας μέσα ἀπὸ νεκρούς καὶ τσα-

(71) ἐπέπλεον. Ἰσως κατέπλεον, ὅπως στὸ 51, 4

(72) τοῖς δὲ Κερκυραίοις στρατοπεδευσμένοις
Νομίζω τοῖς δ' ἐστρατοπεδευσμένοις.

κίσματα κατεβαίναν στὸ στρατόπεδό τοὺς ὅχι πολλὰ
ῶρα ὕστερα ἀφοῦ φανηκαν. Μὰ τῶν Κερκυραίων ὁ
στόλος—ἐπειδὴ εἶταν νύχτα—φοβήθηκε μήπως εἴ-
ταν ὅχτρικα· ἔπειτα ὅμως τ' ἀναγνώρισε καὶ τότες
μπῆκε στὸ λιμάνι.

52. Καὶ τὴν κατόπι μέρη σπκώθηκαν τὰ 30 κα-
ράβια τ' Ἀττικὰ καὶ τῶν Κερκυραίων ὅσα βαστοῦ-
σαν καὶ κίνησαν πρὸς τὸ λιμάνι, στὰ Σύβοτα, ὅπου
εἶταν ἀραγμένοι οἱ Κορθινοὶ. θέλοντας νὰ δοῦν, θὰ
πολεμήσουν ἡ ὅχι. Κι' ἀφτοὶ τὰ καράβια τοὺς (73)
σπκώθηκαν ἀπὸ τὴν ξηρὰ καὶ τὰ παρτάξαν ὅζω στὸ
πέλαιος καὶ ἔπειτα ἔστειλαν ἡσυχαι, οὔτε εἶχαν
σκοπὸ νὰ ξαναρχίσουν ἀφτόθελα, βλέποντας καινούρ-
για ἀμαρτία σταμένη ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἀπείραχτη,
καὶ οἱ ἴδιοι σύγκαιρα (74) μπλεγμένοι σὲ τόσες δυσκο-
λίες, ὡς πρὸς τὸ φύλαγμα τῶν αἰχμαλώτων νὰ ποῦμε
πού τοὺς κουβαλοῦσαν μέσα στὰ καράβια. καὶ δίχως
τρόπον ἐκεῖ στὴν ἐρημίαν νὰ διορθώσουν τίς ζημιὰς τοὺς
παρὰ πρῶτον λογαριάζαν τὸ γυρισμὸ (75) στὸν τόπον

(73) τὰς μὲν ναῦς. Ἀντικείμενο τοῦ παραταξά-
μενοι.

(74) συμπεδονκότα=βεδηκότα ἔν τῷ προσγεγεννησθαι
ναῦς ἀπαιρνεῖς.

(75) τοῦ δὲ ἱκαδε πλοῦ. Ἰσως τὸν δὲ οἱκαδε
πλοῦν.

Μὰ, κατὰ συνέπειαν μιᾶς εἰρωνίας τῆς τύχης, ἴσα ἴσα αὐτὰ τὰ ἐμπόδια εἶναι προορισμένα νὰ σπαστοῦν ἀπὸ τοὺς ἀνίκωνους ἀντιπάλους.

Ἄρα μπῆκε ἡ Ἰδέα στὴ γνωρισιὰ τῶν ἐξοχῶν ἀθρόπων, κἀθῆσε στὸ προορισμένο τῆς χτῆμα. καὶ ὅσο κι ἂν πολέμοι ἔδωκεν ὡς τότε, ὅσο κι ἂν παρὰνοῦνταν καὶ ἐξέπιπτες παρὰμορφώνονταν, τόσο ἡ ἀναγέννησὶς τῆς μέσας στὰ καινούργια κεφάλια εἶναι τώρα γερή, φτάνει νὰ εἶναι στερεωμένη ἐκεῖ ὅχι μόνο διὰ μέσου τῆς διανοητικῆς παραδοχῆς ἀλλὰ καὶ διὰ μέσου ἐκείνου τοῦ αἰσθητικῆς τῆς γενναιοφροσύνης, ἡ ὁποία ἐπαναστατεῖ σὲ μερικὲς ἀθρόωπινες ψυχῆς ἐναντίον σὲ ὁποιαδήποτε ἀδικίαν.

Μὰ καὶ τότε μάλιστα, ὅταν ἡ καινούργια ἰδέα δι' χωρὶς ἀμείσως καὶ δίχως πόλεμο μὲς στὰ ἐξοχα κεφάλια, παρὰ βρίσκεται καὶ ἐδῶ στὴν ἀντίστασιν μὲ ἀντίληψες ποὺ γίνονταν δεχτὲς προτύπων καὶ πρέπει νὰ καταχτήσῃ βῆμα πρὸς βῆμα τὸν τόπον ποὺ τῆς ἀξίζει, μολαταῦτα ταῦτα ἡ πάλιν εἶναι ἕλλησ λογῆς καὶ γίνεται σὲ ἄλλο χῶμα ἀπὸ τὴν πάλιν τὴν προτυπικὴν.

Διόλου δὲν πρόκειται γιὰ τὴν ἀντίστασιν τὴν τυφλὴν καὶ ἐμρυστὴν τὴν ὀκνηρίαν, παρὰ γιὰ τὸ ἴδιο τὸ ἀντιζύγιμα τῶν ἀποδείξεων, καὶ ἀπὸ τῆς διαφώτιστῃ αὐτῆς τῆς συζήτησης βγαίνει τὸ μεγαλύτερον ὄφελος γιὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἀλήθειας. Κι ἀπ' τὸ ἄλλο μέρος ἴσα ἴσα ἐκεῖνο τὸ περιστάσιον δίνει στοὺς νέους μαθητάδας, ἔξω ἀπὸ τὴν δύναμιν τῶν πεποιθήσεων καὶ μιὰ ξεχωριστὴ ικανότητα νὰ διηγήσων τὴν ἰδέαν πρὸ μακρὰ ὡς στὴν ἀποτελεσματικὴ ἐπιτυχίαν.

Γιατὶ τίποτε δὲν εἶναι δυσκολώτερον στὸν κόσμον παρὰ νὰ καταλαβαίνῃ κανεὶς τὸν ἄλλον, καὶ πάλιν χωρὶς νὰ τὸν καταλάβῃ εἶναι παρὰπέρα ἀπὸ τὴν δύναμιν του νὰ τὸν καταπέσῃ. Νὰ καταλαβαίνῃς τὸν ἄλλον ὅμως θὰ πῇ, νὰ ἔχῃς ἢ νὰ εἶχῃς μέσα σου κάτι σύμφωνον ἢ ἀνάλογον μὲ τὸ νοῦ του· ὁποῖος δὲν εἶχε τοῦτο, θὰ τοῦ μένῃ ξένος.

Καὶ οἱ καλύτεροι ἀγωνισταὶ γιὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν προκοπὴν εἶναι κείνοι ποὺ ἐπαιρναν μέρος οἱ ἴδιοι πωτότερα στὴν παλιὰ πλάνην καὶ ποὺ βρῆκαν στὴν ἰδίαν τοὺς ψυχικὴν ἐξέλιξιν τὴς ἀποδείξεως γιὰ τὴν καινούργια ἀλήθειαν. Μὲ τοῦτες τὴς ἀποδείξεις εἶναι τώρα στὴ θέσιν νὰ ἀφομοιωθῇ ἡ ἀλήθεια κατὰ τὸ βαθμὸ καὶ κατὰ τὸ εἶδος τῆς διάνους σ' ἐκείνῃ τῶν ἄλλων.

τοὺς πῶς θὰν τὸ κατορθώσουν, καὶ εἶχανε φόβους μήπως οἱ Ἀθηναῖοι, φρονώντας πῶς χάλασαν οἱ ὅροι ἀφ' οὗ ἤρθανε στὰ χεῖρα, δὲν τοὺς ἀρίστων ἴσως νὰ φύγουν.

53. Ἀποφασισαν λοιπὸν καὶ ἕνα τρεχαντήρι νὰ στείλουν ἀνθρώπους τοὺς στοὺς Ἀθηναίους χωρὶς κηρύκειον καὶ νὰν τοὺς δοκιμάσουν. Ἔτσι τοὺς στέλλουν καὶ ἔλεγον πῶς «Σωστά δὲν κάνετε, ὦ Ἀθηναῖοι, ποὺ ἔτσι ἀρχίζετε πόλεμον καὶ χαλνάζετε τοὺς ὄρκους· γιατί ἐνῶ ἐμεῖς τιμωροῦμε τοὺς ὀχτροὺς ἡμεῖς, μὰς μπαίνειτε στὴ μέση, ἐτοιμοὶ μὲ τ' ἄρματα νὰ μάς χτυπήσῃτε. Ἄ σκοπὸς σας εἶναι νὰ μάς ἀμυνοῦνται νὰ τραβήξουμε πρὸς τὴν Κέρκυραν ἢ ὅπου ἄλλου θέλουμε καὶ νὰ χαλνάζετε τοὺς ὄρκους, πιάστε μας ἐμεῖς· ἐδῶ πρώτους καὶ μεταχειριστεῖτε μας ὡς ὀχτροὺς». Ἔτσι μίλησαν ἄφοι. Κι ὁ στρατὸς τῶν Κερκυραίων ὅσος τ' ἄκουσε ὡνάξε ἀμείσως νὰν τοὺς πιάσουν καὶ σφάξουν· οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως ἀποκρίθησαν «Οὔτε ἀρχίζουμε πόλεμον, ὦ Πελοποννησιῶτες, οὔτε χαλνάζετε τοὺς ὄρκους, παρὰ ἤρθαμε βοηθοὶ τῶν Κερκυραίων ἐδῶ τῶν συμμάχων μας. Ἄ λοιπὸν θέλετε νὰ τραβήξῃτε ἄλλου πουθενά, μείστε λεφτεροί· ἂν ὅμως χτυπήσῃτε τὴν Κέρκυραν ἢ κανένα δικό της μέρος, δὲ θὰν τὸ παραβλέψουμε ὡς οὐκ ἐπιτρέπεται».

54. Ὅτα λοιπὸν ἀπάντησαν ἔτσι οἱ Ἀθηναῖοι,

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς τῆς ἀφομοίωσης ἡ προκοπὴ τῆς ἀλήθειας μπαίνει στὴν τρίτη καὶ τελευταία φάσιν τῆς ἀνάπτυξός της, δηλ. στὴ φάσιν τῆς γενικῆς ἀναγνώρισης. Κ' ἐδῶ σὰν καὶ σ' ὅλες τὴς μορφῆς τῆς ζωῆς ὑπάρχει ἡ πάλιν γιὰ τὴν ὑπαρξιν. Τὸ πρὸ γερὸ κεφάλι πῆρε γιὰ κληρονομία τὴν πρὸ δραστήρια ἐπιμονὴν στὸ στοχασμό, τὴν πρὸ ἐξυπνὴ μεταχείρισιν ὅλων τῶν ἀποδείξεων πρὸς διαβεβαίωσιν καὶ παλεύοντας μέρα μὲ τὴν μέρα, μὲ τὴν μετρίότητα ποὺ τὸν τριγυρίζει, τὰ ποτέλεσμά δὲ μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλο παρὰ ἡ ὑποταγὴ τοὺς ἀποκίτω ἀπ' τὴν ἐξουσίαν του.

Κι ἀπὸ τῆς ἄλλης μερὸς ἔρχεται ἕνας καινούργιος βοηθὸς ἀπ' τοὺς ἀθρώπους τοὺς ἀναπάντεχους καὶ ἀμερόληπτους καὶ ἄλλως τε ἀδιάφορους. Τώρα καὶ αὐτοὶ αἰσθάνονται πῶς εἶναι βαλμένοι· στὴν κίνησιν τῶν συζητήσεων καὶ δὲ μποροῦν νὰ κάμουν ἄλλο παρὰ νὰ δουλεύουν γιὰ τὴν κατανόησιν τῆς καινούργιας ἀλήθειας. Γιατὶ ὁποιαδήποτε ἀλήθεια εἶναι μιὰ διατύπωση πρὸς τὴν ἀπαρτιάστων κανόνων ποὺ εἶναι μόνοι τοὺς τὰ θεμέλια τοῦ σύμπαντος, καὶ ἀνταποκρίνεται τῆς αἰώνιας διέγερσιν τῆς ἀθρόωπινος διάνους πρὸς τὴν ἔκτασιν τῆς γνωρισιᾶς καὶ τὴν αὐξήσιν τῶν προϋποθέσεων τοῦ γενικοῦ καλοῦ.

ἴσα ἴσα τὸ ἀπρόσωπον στοιχεῖον τὴν ἰδίαν στιγμὴν τῆς σύλληψης μιᾶς καινούργιας ἰδέας δείχνει τώρα τὴν ἀληθινήν της ἀξίαν. Γιατὶ ἕνας ἀθρόωπος χτυπιέται μὲ ἄλλον ἀθρόωπον, τὸ ἐγωιστικὸ πνεῦμα παρὰλληλίζει τὸν ἑαυτὸν τοῦ μὲ ἄλλο ἐγωιστικὸ πνεῦμα. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ εἶναι ἀπρόσωπον, εἶναι μιὰ κληρονομία κοινὴ σ' ὅλην τὴν ἀθρόωπότητα, καὶ ἄμα μὲ τὴν πάλιν ἀποδείχθηκε πῶς εἶναι τῆς ἰδίας φύσεως, διαπερνάει ὅλες τὴς ἀτομικότητας τοῦ μέλλοντος σὰν ἕνα στοιχεῖον ἀχώριστον ἀπ' αὐτὴν.

Τότε ἡ πάλιν πλησιάζει στὸ τέλος τῆς, ἡ διχονοία χάνεται σιγὰ σιγὰ, ἡ ἐξουσία τῶν πρὸ ἀναπτυγμένων ἐκτείνεται ἀποπάνω στοὺς ἄλλους, καὶ σὲ μιὰ μελλομένη γενίᾳ ἡ ἀλήθεια ποὺ τὴν πολέμοισαν ἄλλοτε, κατορθώνει νὰ γείνῃ ἡ ἀλήθεια ποὺ τὴν παραδέχονται ὅλοι γιὰ ριζοθέμελα τῆς κατανόησός της γιὰ τὴν γενικὴ σκέψιν.

Τὰ νερὰ πέρασαν, οἱ πέτρες ἀπόμειναν καὶ ἀπὸ πέτρα σὲ πέτρα περπατεῖ ἡ ἀλήθεια πρὸς τὸ μέλλον τῆς τὸ ἀπεριόριστον.

Μεταφ. KARL DIETERICH

τότες οἱ Κορθῖνοι ἐτοίμαζαν τὸ ταξίδι πίσω στὸν τόπον τους, καὶ ἔστησαν τρώπαιον στὰ Σύβοτα τῆς στεριάς. Οἱ Κερκυραῖοι πάλιν μάζεψαν τὰ τσακίσματα καὶ τὰ λείψανα τὰ ἀπὸ τὸ μέρος τοὺς βγαλμένα ἀπὸ τὰ κύματα καὶ τὸν ἄνεμον ποὺ σηκώθηκε τὴ νύχτα καὶ τὰ σκόρπισε παντοῦ, καὶ ἔστησαν ἀντιπρόκειον στὰ νησιώτικα Σύβοτα μὲ τὸ λόγον πῶς νίκησαν. Καὶ νὰ μὲ τί ἐπιχειρήματα ἤθελαν καὶ οἱ διὸ δική τους τὴ νίκη. Οἱ Κορθῖνοι ἐπειδὴς κέρδιζαν ὡς στὴ νύχτα, ὥστε νὰ μεταφέρουν σωροὺς τσακίσματα καὶ νεκροὺς, καὶ κρατοῦσαν αἰχμάλωτους ὅχι λιγώτερος ἀπὸ χίλιους ἄντρες, καὶ βούλιαζαν ἀπάνου κατὰ 70 καράβια (76)· οἱ Κερκυραῖοι πάλιν ἐπειδὴς κατὰστρεψαν ὡς πρὸς 30 καράβια καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸν ἐρχομὸ τῶν Ἀθηναίων μάζεψαν τὰ τσακίσματα τὰ ἀπὸ τὸ μέρος τοὺς καὶ τοὺς νεκροὺς, καὶ ἐπειδὴς τὴν πρὶν βραδίαν κώλωσαν ὁμῶς τοὺς οἱ Κορθῖνοι ὅταν εἶδαν τὸν Ἀττικὸν τὸ στόλον (77). Ἔτσι λοιπὸν καὶ οἱ διὸ ἀπαιτοῦσαν τὴν νίκη.

(76) Τὰ λόγια ἔστησαν τροπαῖον εἶναι ξένα κατὰ τὸν Krieger.

(77) Τὰ λόγια καὶ ἐπειδὴ ἄλλον οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἀντεπέλεον ἐκ τῶν Συδῶτων διὰ ταῦτα τροπαῖον ἔστησαν οὐ φαίνονται ξένα, ὅπως καὶ τὸ τε πρὶν ἀπὸ τὸ προτεροῖον.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΑΓΚΥΡΑ

Τοῦ μικροῦ μου ἱεροῦ Λεάντρου Παλαμᾶ.

Ὡ ἡ θυγατέρα τῆς φωτιᾶς· ἀπ' τῶν ἐγκάτων
Τῆς Σφαίρας τὸ πυκνόπυρρον σκοιάδι,
Σὰν μὲν ἀπ' τῶν Ἀδῶν τὸν Ἀδῆν,
Ξαναπλάσμενη ἐδῶ στὸ φῶς τῆς τῶν κυμάτων
Καὶ σὶν ὑγρῶν βυθῶν—ποῦ ἡ κάθε φλόγα σβύνει—
Καὶ σὶν ἀθώοιων ἀβέσπων τὴ γαλήνη
—Σὺ, τώρα, ἀπὸ τοῦ λιμανιοῦ καὶ ἀπ' τοῦ γαλιῶ ἔσθ
καὶ—

Μονάχα ἐσύ, ὅπου δὲν μπορεῖ τοῦ ἀνθρώπου μάτι,
Νοσταλγικὰ βυθίζεσαι καὶ ἀδράχνεις
Μὲ τριγυροῦν κορμὶ, καὶ σταματῶντες
—Τὰ σπλάχνα τῆς Μητρίδος σὰν νάθελες νὰ σκόσης—
Τὸ δρόμον τῆς Ἀπολιπίδας ἢ τῆς Ἑλπίδας...
Καὶ καὶ στέρεο πέτρα ἐκεῖ γιὰ ναυῶν ψάχνεις·
Ἐνῶ οἱ ἄρμοι τῆς Ἀλυσσίδας
Σὲ ἀλυσσοδεύουν σὴς Ζωῆς τῆς πλανεμένης
Τὰ πλάγια· ὡς νάνεβης σὴς ποταμένης
Θαλασσοταξιδεύουσιν τὴν ἀγκυλὴν,
Κι ἀφρόδαρτη νὰ μένης ἐκεῖ πάλιν
Πάντα ἐσὺ σκλάβη τῆς πιστῆς, μὰ καὶ Βασίλισσά της
Στοῦ γυρισμοῦ τὰ τόσα ὥραϊα ὀνειρικά της.

Σπέντες

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΣΚΙΑΣ ΓΡΟΘΙΕΣ

«Θέλω δόξα καὶ γροθιές».

Γιὰ τὴν ὥρα δηλαδὴ πέρφουνε μοναχὰ οἱ γροθιές, πυκνὲς «ἄκριτος ὄχλος» χαλαζὶ καλοκαιρινό. Ποιὸς εἶν' ὁ Κύκλωπας ποὺ τὴς τινάζει; Γυρῶ καὶ βλέπω τὸ χεῖρ—τί τρομερὸ χεῖρ! χεῖρ σκιάς. Ρίχνει τὸ χαλαζὶ—καὶ ὅλα θάλασσα τὰ κάνει. Θάλασσα ὅλα μέσα στὸ στερεοτυπωμένο βιβλίδιον τοῦ κ. Σκια: ἡ ψευδογλωσσολογία ἐν παραδείγματι. Τὸ νόημα τοῦ τίτλου δύσκολον δὲν εἶναι νὰ τὸ γράψωμε. «Ψευδογλωσσολογία»—κάποιον φάντασμα, μιὰ σκιά ποὺ πάντα μπρὸς τοῦ βλέπει ὁ κ. Σκιας· «ἐν παραδείγματι»—μιὰ κάποια στὸ «Νουμᾶ» τυπωμένη κρίσις γιὰ τὸ βιβλίο τοῦ ἀπὸ τοῦ γλωσσίου.

55. Ἐπειτα οἱ Κορθῖνοι κατὰ τὸ μισμὸν τοὺς τὸ Ἀναχτόριον ποὺ βρίσκεται ἀπᾶς στὸ στόμα τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόρφου τὸ πῆραν μ' ἀπάτη—εἴταν ὡς τότε συντροφικὸ τῶν Κερκυραίων καὶ δικό τους—, καὶ ἀφ' οὗ τοποθετήσανε μέσα κάτοικους Κορθῖνους, γύρισαν πίσω στὴν Κόρθον. Ἐκεῖ 800 Κερκυραῖους, ὅσοι εἴτανε σκλάβοι, τοὺς πόλυσαν, καὶ τοὺς λοιποὺς 250 τοὺς ἔλυσαν (78) καὶ τοὺς φύλαγαν, ὅμως μὲ καθε τιμὴ, καὶ μὲ τὸ σκοπὸ νὰν τοὺς προσκολλήσων τὴν Κέρκυραν σὰν θὰ γύριζαν πίσω· γιατί καὶ ἔτυχον οἱ περισσότεροί τοὺς ἀπὸ τοὺς πρώτους ἀρχόντους τοῦ νησιοῦ.

Ἔτσι λοιπὸν ἡ Κέρκυρα βγήκε κερδισμένη στὸν πόλεμον μὲ τοὺς Κορθῖνους, καὶ τότε ἔφυγε ὁ στόλος τῶν Ἀθηναίων. Κι ἀπὸ σταθῆκε τὸ πρῶτον παρὰ πονο τῶν Κορθῖνων μὲ τοὺς Ἀθηναίους ποὺ τοὺς ἔκανε νὰ κηρύξουν πόλεμον, τὸ πῶς ἂν καὶ σύνορκοι τοὺς ναφτοπολεμοῦσαν μὲ τοὺς Κερκυραῖους μαζί.

(78) Τὸ κείμενον δίδοντες. Δὲ δένει ὅμως ὅπως θὰ νὰ καλοπιάσεις· πρὶν ἂν εἴταν πρὶν δεινόν—ὅπως ὡς ἀντιπάλωτοι εἴταν οἱ Κερκυραῖοι—τοὺς λύνει. Γράφει δὲ ἄλλο λύσαντες. Ἀφορμὴ τοῦ λάθους τὸ δίδοντες τοῦ § 30.